

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2008-2-80 (İlk İnceleme)
Karar Sayısı : 08-33/417-143
Karar Tarihi : 15.5.2008

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10 **Başkan** : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Tuncay SONGÖR, M. Sıraç ASLAN,
Süreyya ÇAKIN, Mehmet Akif ERSİN,
Dr. Mustafa ATEŞ, İsmail Hakkı KARAKELLE

B. RAPORTÖR : Erdem AYGÜN

**C. BAŞVURUDA
BULUNAN**

20 : Mehmet BASTEM
Mumcu Cad. Hürriyet İş Merkezi
No:32 Kat:6 Erzurum

**D. HAKKINDA İLK İNCELEME
YAPILAN**

: - Xerox Büro Araçları Ticaret ve Servis A.Ş.
Kasap Sok. Konak Azer İşhanı
No: 12 Esentepe 34394 İstanbul

E. DOSYA KONUSU : Xerox marka yazıcıların tonerlerinin yüksek fiyata satıldığı ve bu nedenle tüketicilerin zor durumda bırakıldığı iddiası.

30 **F. İDDİALARIN ÖZETİ** : Başvuru dilekçesinde;

– Xerox Büro Araçları Ticaret ve Servis A.Ş. (Xerox)'nin, PE 120 model çok fonksiyonlu yazıcılarını 450 YTL'ye, bu yazıcılarda kullanılması zorunlu olan tonerlerini ise 141 YTL'ye sattığı,
– Eş değer yazıcıların 20 YTL'ye satıldığı,
– Tonerler için istenen yüksek fiyatın tüketicileri zor durumda bıraktığı,
– Xerox firmasının bu yolla haksız kazanç sağladığı
iddia edilerek, durumun incelenmesi talep edilmiştir.

40 **G. DOSYA EVRELERİ**: Rekabet Kurumu kayıtlarına, 18.4.2008 tarih ve 2376 sayı ile giren başvuru üzerine yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 6.5.2008 tarih ve 2008-2-80/İİ-08-EA sayılı İlk İnceleme Raporu, 7.5.2008 tarih ve REK.0.06.00.00–110/141 sayılı Başkanlık önergesi ile 08-33 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖRÜN GÖRÜŞÜ: İlgili raporda; Xerox firması için hâkim durum tespitinin yapılamayacağı ve bu nedenle şikâyet ile ilgili olarak herhangi bir işlem tesis edilmesine gerek olmadığı ifade edilmiştir.

50 **I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME**

I.1. İlgili Pazar

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

Dosya konusu olayda ön ve ardıl olmak üzere iki pazar değerlendirmeye alınmıştır. Bir ana ürünün satın alındığı ön pazar ve bu ürün için sonradan ihtiyaç duyulan, tamir, yedek parça, upgrade (model büyütme) vb. tamamlayıcı ürün ya da hizmetleri içeren pazarı ifade eden ardıl pazar, özellikle dosya konusu gibi şikâyetlerde yapılan değerlendirmeleri etkilemektedir. Mevcut inceleme için de “yazıcı pazarı” ve “toner pazarı” ilgili pazarlar olarak tespit edilmiştir.

I.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

60 Söz konusu ürünler tüm Türkiye çapında satışa sunulduğundan ve ülke sınırları içinde pazar koşulları homojen bir yapı arz ettiğinden ilgili coğrafi pazar, “Türkiye Cumhuriyeti sınırları” olarak kabul edilmiştir.

I.2. Değerlendirme

Başvuru konusu iddiaların tek bir teşebbüsün eylemlerine ilişkin olması nedeniyle başvurunun 4054 sayılı Kanun’un sadece 6. maddesi kapsamında değerlendirmeye alınması mümkündür. Zira Kanun’un 4. maddesi, teşebbüsler arası anlaşma, uyumlu eylem veya teşebbüs birliği eylem ve kararlarına ilişkin olduğu için en az iki teşebbüsün varlığını gerektirmektedir. Başvurunun Kanun’un 6. maddesi kapsamında ele alınabilmesi için ise öncelikle şikâyete konu teşebbüsün hâkim durumda olması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle Xerox firmasının, iddiaya konu eylemlerinin incelenmesinden önce hâkim durumda olduğu tespitinin yapılması doğru olacaktır.

Genel olarak, yazıcılar ve bu ürünlerde kullanılan toner ya da kartuşlar tamamlayıcı nitelikte değerlendirilmektedir. Söz konusu ürünlerin satışında ilk ürünün fiyatı ikinci ve tamamlayıcı olan ürünün fiyatından etkilenebilmektedir. Diğer bir ifadeyle, yazıcıların fiyatları kendisi için gerekli toner ya da kartuşun fiyatından tümüyle bağımsız değerlendirilmemektedir. Nitekim Kurul’un önceki kararlarında¹ da yazıcılara ilişkin olarak aşağıdaki ifadelere yer verilmektedir:

80 “...Bu pazarda ürün talep eden kullanıcılar yazıcı satın alırken sadece fiyatını değil, satış sonrası hizmetler ile sarf malzemelerinin maliyetini de dikkate almak durumundadırlar. Ürünün garanti süresi dolmadan demode olmaya başlaması nedeniyle yedek parça fiyatları bu kararın alınmasında pek etkin değilken, sarf malzemesi fiyatı asıl karar değişkenini oluşturmaktadır. HP dahil bu pazarda faaliyet gösteren teşebbüsler ürün fiyatlarını tespit ederken “ürün fiyatı+ekonomik ömrü süresince kullanılacak sarf malzemesi fiyatı”ni

¹ 8.5.2001 tarih ve 01–22/192–50 sayılı Rekabet Kurulu Kararı.

tek değişken olarak bu değişken üzerinden rekabet stratejilerini oluşturmaktadır.”

90 Pazarla ilişkin yukarıda yer alan bilgilerden de anlaşılacağı üzere, gerek kullanıcılar gerekse üreticiler açısından yazıcılar ve bu ürünlerin sarf malzemeleri birlikte değerlendirilebilmektedir. Özellikle yazıcının ömrü süresince kullanılan toner ve kartuşların toplam maliyetinin, yazıcı maliyetine oranının yüksek ve toner ile kartuş fiyatlarına ilişkin bilginin ulaşılabilir olduğu durumlarda ön pazarın (yazıcılar) ardıl pazarı (toner/kartuşlar) etkilemesi mümkün olmaktadır.

İki pazardaki kullanıcı davranışlarını etkileyen diğer bir husus da geçiş maliyetleridir. Ardıl pazardaki fiyat yükselişleri neticesinde ön pazarda ürün değiştirme maliyetinin düşük olması durumunda kullanıcıların ön pazardaki ürünü değiştirme yoluna gidebilmesi bu ürünlere olan talebi ve üreticilerin fiyat belirleme serbestisini etkilemektedir. Örneğin, toner/kartuş fiyatındaki bir yükselme sonucunda, kullanıcılar, yazıcı değiştirme maliyetinin fazla olmaması durumunda yeni bir yazıcı almayı tercih edebilecektir. Bu nedenle üreticiler toner/kartuş fiyatlarını belirlerken yazıcı fiyatlarını da dikkate alacaklardır.

Dosya konusu şikâyette yar alan bilgilerden de;

- şikâyetçinin almış olduğu yazıcının ve kullanmak istediği tonerin fiyatı arasında yaklaşık üçte birlik bir oran olduğu, bu nedenle yazıcının ekonomik ömrü süresince kullanılacak tonerin toplam maliyetinin, yazıcı maliyetine oranının yüksek olduğu,
- Toner fiyatlarına ilişkin bilginin ulaşılabilir olduğu,
- Toner fiyatlarının artması halinde başka marka yazıcıya geçişte ciddi bir maliyetin söz konusu olmadığı

110 anlaşılmaktadır. Bu nedenle Xerox'un yazıcı pazarında hâkim durumda olmaması halinde ikincil ürünler olan tonerler bakımından da hâkim durumda olmadığı söylenebilir. Zira yazıcı almayı düşünen ve henüz tercih aşamasında olan kullanıcılar, ödeyecekleri toplam maliyetlerini düşünerek bir marka seçeceklerdir.

Bu seçim sırasında yazıcı piyasasındaki firma sayısı kadar seçenek bulunmaktadır. Ayrıca, toner fiyatındaki yükselişler, geçiş maliyetinin düşük olması sebebiyle yazıcısı olan kullanıcıların da yeni bir yazıcı almasına neden olabilecektir. Dolayısıyla yazıcı pazarının yapısı önem arz etmektedir.

120 Yazıcı pazarına ilişkin daha önce yapılan incelemelerde ise pazarda HP, Lexmark, Canon, Xerox, Epson, Samsung, OKI ve Panasonic gibi markaların yer aldığı bilgilerine yer verilmektedir. Ayrıca, çeşitli yazıcı türlerinde (tek renk lazer, renkli lazer ve mürekkep püskürtmeli gibi) firmaların pazar payı bilgilerinden, şikâyete konu olan Xerox firmasının, herhangi bir yazıcı çeşidinde pazar lideri dahi olmadığı anlaşılmaktadır². Dolayısıyla Xerox firması için, yazıcı ve toner pazarlarında hâkim durum tespitinin yapılamayacağı ve bu nedenle şikâyet ile ilgili olarak herhangi bir işlem tesis edilmesine gerek olmadığı anlaşılmaktadır.

² 17.6.2004 tarih ve 04-42/490-118 sayılı Rekabet Kurulu Kararı

08-33/417-143

J. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve dosya kapsamına göre, dosya konusu iddialara yönelik olarak 4054 sayılı Kanun çerçevesinde herhangi bir işlem yapılmasına gerek olmadığına ve şikâyetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.

130